

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Бойка Спасова Донева, НХА
за присъждане на научната степен “доктор на науките”,
научна област 8. Изкуства,
професионално направление 8.2. Изобразително изкуство,
научната специалност 05.08.04. Изкуствознание и изобразително изкуство
Дисертационен труд на тема: Отвъд пограничното: пространства и зони на
съвременното изкуство
на проф.д-р Галина Лардева-Минкова
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, катедра „Изящни изкуства“

Галина Лардева-Минкова е избрала за тема на своя дисертационен труд една изключително актуална за съвременния свят на изкуството тема – своеобразен опит за стратификация на художествените процеси, поставени едновременно в оптиката на теоретичния дискурс, на общата художествената прагматика и на личната кураторска практика. Значимостта на този избор е резултат от рефлексивността на активната дискусия, поддържана в световната критическа литература след 90-те години на ХХ век и ориентирането ѝ към спецификата на българското художествено пространство, където е коментирана по-скоро инцидентно. От тази гледна точка, извеждането на проблема в самостоятелна тема на проучване, спомага да се уточнят някои от параметрите на иновативните художествени процеси през последните десетилетия и да се задълбочи представата за техния художествен и съдържателен характер. Фактът, че Галина Лардева - Минкова е дългогодишен куратор на Националните есенни изложби в Пловдив, която успешно съчетава професионалните си умения с теоретични интереси допълнително поставя висок изследователски хоризонт пред нейната научна работа.

При общ обем от 216 страници, дисертационният труд е структуриран в три основни глави, библиография (81 библиографски единици) и именован показалец. Текстът е подкрепен от албум, който включва 13 каталога на Националните есенни изложби, проведени през периода 2008, 2013-2024 година.

Фундаментален въпрос на всяко обобщаващо размишление, разбира се е методиката на неговото проследяване. Очевидно е, че моделът на линейния исторически преглед, приложен към едно толкова специфично изследване не се оправдава поради самия характер на проблема. Текстовият корпус на дисертационния труд се състои от три тематично и методологически разнородни, но смислово свързани помежду си, части. Заглавията на отделните глави: „Съвременното изкуство – зони на теоретически колебания“, „В търсене на интервалите между образите: исторически и съвременни прочити“ и „Съвременното българско изкуство през призмата на Национални есенни изложби“, изясняват логиката на променящата се изследователска “камера за наблюдение” към проследяваните явления.

Първа глава си поставя за цел да изведе някои общи постановки в теоретичното поле и в съпоставка с професионалната лексика на българското изкуствознание от последните десетилетия. Галина Лардева-Минкова конституира три раздела от „Бележки“, които проследяват постъпателно изграждането, конфронтацията и контактните точки на ключови за разбирането на парадигмите на съвременното изкуство, теоретични модели. Впечатление прави свободното боравене с различни културни тези, които описват определените от авторката като „кризисни“ промени, настъпващи в рецепцията към същността на съвременното изкуство и социо-културните феномени на ХХІ век. В аналитичния си контекст, първата част на изследването се опира на тезите на Веркмайстер за „цитаделната култура“, на възгледите на Хайдегер за произхода на художественото произведение и на „естетическото различаване/неразличаване“, коментирано от Гадамер, вторият раздел проблематизира възгледа на Артър Данто за края на историята на

изкуството в светлината на възможните му прочити, а третият се фокусира върху идеята за окончателното еманципиране на творбата, като основополагащ фактор за себеосъзнаването и себеидентификацията на съвременното изкуство. В отделните части на главата се поставят и извеждат редица теоретични проблеми, свързани с промененото битие в търсене на смисъла на изкуството в новата комуникационна среда след втората половина на XX век.

Особено интересен момент в разсъжденията на авторката е отпратката към българската критическа мисъл – тема, която е сравнително рядко поставяна в специализираната ни литература. В паралелната съпоставка на гледни точки и понякога на противоречиви доводи, се отразява цялата сложност на собствената ни художествената култура както по отношение на общите идейни концепции, така и спряма личната позиция на пишещите върху изкуството.

Втората глава обединява шест статии с относително широка и разнородна проблемна и историческа рамка, които изместват наблюдението от теоретичната дискусия към конкретни теми на хуманитаристиката (рецептивната естетика, икониката на Макс Имдал, науките за образа) и към творчеството на отделни автори (Борис Михайлов, Георги Божилов – Слона, Андрей Даниел).

Глава трета поставя нов кръг от въпроси, доколкото представя пряко изкуствоведската практика на Галина Лардева, като куратор на Националните есенни изложби в Пловдив. Хронологичното проследяване на изданията на този престижен форум през личната ѝ концепция демонстрира специфичната визия на авторката за същностните тенденции в българското изкуство.

При опит за обща оценка на изследването трябва да отбележа, че Галина Лардева-Минкова проявява забележителна ерудиция при боравенето с популярните културни модели и с лекота използва възможностите на разностранен методологически инструментариум. При това в работата са аргументирани и защитени редица собствени квалифицирани мнения, които впечатляват с широтата

на изследователския обзор. Използването на интердисциплинарни подходи придава оригинален характер на изследването и е в основата на несъмнения му принос в съответната област. Положителна оценка, независимо от липсата на пряк континуум при разглеждане на проблематиката, заслужава комплексния метод при анализа на факторите, оказали формиращо въздействие както върху художествените идеи на времето, така и върху социалните, философските и културологичните разбирания за него. Проблемът е проектиран едновременно в полето на световната и конкретно на българската художествена практика, което дава възможност за по-релефно очертаване на спецификите и определено има приносен характер за очертаване параметрите на локалната ситуация.

Именно високото ниво на една дисертация, по правило завишава възможните критерии на оценка. В изследването са пропуснати някои основни опорни точки на текстовата структура, като определяне на историографския периметър на проблема във Въведението и липсата на Заключение, което ясно да формулира изводите от положения сериозен изследователски труд. Разбира се, тези липси не нарушават общото впечатление от достойнствата на текста, но биха допринесли за по-релефното очертаване на неговия принос в научното поле.

В заключение считам, че представения дисертационен труд е ценно в теоретичен и критически план изследване, което ще има и своя приложен ефект, тъй като се опира на кураторския и на преподавателския опит на автора и откроява възможностите за нови релации в художествената практика и в процеса на обучение. По тази причина убедено препоръчвам на уважаемото Научното жури да присъди на Галина Лардева-Минкова научна степен “доктор на науките” в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство.

доц.д-р Бойка Донева